

késni szokott. A csekély anyag miatt azonban a dichotómia tényleges időpontját nem sikerült meghatározni.

Vénusz-rajzok (balról jobbra): 2002.12.12. 05:15 UT, CMI= 279°, 20 C, 100x (Hollósy Tibor, neutrál III szűrő); 2002.12.12. 05:30 UT, CMI= 279°, 20 C, 180x (Bánhalmi Balázs, neutrál III szűrő); 2002.12.20. 04:45 UT, CMI= 285°, 20 T, 100x (Józsa Sándor)

Sötét és világos intenzitású területek. Az észlelések mintegy 40%-a mutat részleteket a bolygó korongján. Többségük átlagosan 3–5 közötti intenzitás-értékű, sötétebb terület volt. A jellemzően terminátor-közeli alakzatok minden esetben folyamatos átmenettel látszódtak beolvadni a környezetükbe. A sötétebb részekről jól elkülönülő világos részleteket a mostani láthatóság során nem jegyeztek fel megfigyelőink.

Terminátor-anomáliák. A rendelkezésünkre álló 15 db megfigyelésből négy mutat egyértelműen terminátor anomáliára utaló nyomokat. Először jelen sorok frójának december 12-i rajzán tűnik fel két anomáliára utaló forma, 27%-os észlelt fázis mellett. Ezt követően legközelebb Józsa december 20-i rajzán látható határozottan hullámosnak a terminátor. Tóth január 1-jei rajzán az egyenlítő vonalától egy kevéssel északra kisebb, világos csúcsot vél átnyúlni a bolygó megvilágítatlan oldala felé, míg végül január 13 án, Nagy rajzán tűnik a terminátor vonala a leghatározottabban anomáliákkal terheltnek. A bolygó észlelt fázisa ekkor már 49% volt.

Pólussapkák (szarvak). Ezzel kapcsolatos észlelési eredményeink nem igazán vannak. Egyedül Józsa már az előbbieken említett december 20-i rajzán láthatóak a Vénusz sarvai, melyek ezúttal is határozottan átnyúltak a centrálmeridiánon.

HOLLÓSY TIBOR

Bolygós hírek

Folyamatosan romlik a Jupiter láthatósága

A Szaturnuszhoz hasonlóan a Jupiter láthatósági időszak is a vége felé közeleg. Noha óriásbolygónk még megfigyelhető a napnyugtát követően a nyugati égen, annak megfigyelési körülményei egyre rosszabbodnak. Idén rekord mennyiségű észlelés született a bolygóról. Számos rajz, CCD-s és webkamerás felvétel készült, melynek kiértékelése már most folyamatban van. Közel 250 db megfigyelésről van szó! Ha valaki még nem küldte volna be ezzel kapcsolatos megfigyeléseit, azt kérjük, hogy mielőbb tegye meg, mert a tekintélyes észlelési anyag feldolgozása rendkívül időigényes.

A Meteor korlátozott lehetőségei miatt előre láthatólag számos színvonalas észlelés ki fog maradni a rovatból. Ám szakcsoportunk honlapján (<http://bulygok.mcsc.hu>) minden olyan rajtot és felvételt közlünk majd, melyek segítették a láthatóság feldolgozását. A gazdag anyagból izelítőül három rajtot mutatunk be olvasóinknak.

Halról jobbra: 2003.03.23. 19:30 UT, CMI= 96°, CMII= 90°, 15,3 T, 210x (Csörgits Gábor, zöld színszűrő); 2003.03.20. 10:30 UT, CMI= 129°, CMII= 04, 25 T, 303x (Fekete Zsolt); 2003.04.20. 22:15 UT, CMI= 296°, CMII= 75°, 25T, 208x (Hullósy Tibor)

Mit mutat egy 5 cm-es refraktor a Marsból?

Aki abban a szerencsés helyzetben van, hogy egy nagyobb átmérőjű, stabil szerelcsű „profi” refraktorral tanulja az észlelés művészetét, nem egykönnyen szokik hozzá – főként a bolygók megfigyelésénél – a kisebb amatőr eszközökhöz. Magam is két évtizeden át egy 20 cm-es lencsés távcsővel észleltem a Holdat és a nagybolygókat. Amikor azután a jóval kisebb (6-7 cm átmérőjű) amatőr távcsövek álltak csak rendelkezésemre, szomorúan bár, de lemondtam a bolygók megfigyeléséről. Ezekkel nem végezhetek érdemi munkát – gondoltam. Változóklóiz, fényes üstökösökhöz, sőt a Vénusz fázisokhoz alkalmasak, de bolygókra nem használhatók – véltem!

1999 tavaszán a Vénusz igen kedvező helyzetben volt (lakásomból nézve is), megpróbáltam hát a rendszeres fázismegfigyelést. Az alkalmazott távcső lelke egy 50/500-as, igen jó leképezésű MOM-objektív, az állvány ekvatoriális. (Jobban örülnék azonban, ha a kissé ingatag ekvatoriális helyett egy szilárd azimutális állványom lenne!). A rendszeresen használt nagyítások: 22x, 25x, 42x, 84x-es. (A két utóbbihoz egy-egy, majd 120 éves Merz-okulárt használok; az öreg jószágokat ócskapiacon vásároltam jó ötven éve, potom 10 forintért.)

Április 30-án a kora esti szürkületben elkészítettem a szokásos Vénusz fázisrajtot. A levegő tiszta és kivételesen nyugodt volt. Még egy pillantás a 42x-es nagyítással a kerek holdkorongra – azután éppen készültem összecusni a távcső állványát. A déli irányban azonban a sötétedő égen esőbitónan ragyogott a Mars rőt korongja. Éppen szembenállás után, és egy nappal a legnagyobb földközelség előtt voltunk: már csak jelképesen is illik megnézni a bolygót. A látvány meglepett: a parányi korongon, amely ezzel a nagyítással a szabad szemmel látott holdkorong negyed részének tűnt, igen élesen bukkantak elő a részletek. Gyorsan kicseréltem az okulárt a 84x-esre – ez a kis távcsővel használható legnagyobb nagyítás. A látvány megkapó volt (a. ábra): a korong közepén egy észak felé néző sötét háromszög, amelytől keleti és nyugati